

Viedas pašvaldības - nākamajai Latvijas simtgadei

Gints Kaminskis

LPS priekšsēdis

2018.gada 11.maijā, Daugavpilī

Pirmās simtgades mācība:

Spēcīgas pašvaldības bija valsts izveidošanas (1917.-1918.) un valsts atjaunošanas (1989.-1992.) nosacījums

Pašvaldību deputāti iesaistījās Pagaidu Nacionālajā Padomē (1917), uzdeva Augstākajai Padomei pirmajā sēdē pasludināt neatkarību

LPS loma

Kopš dibināšanas:

- Kopīgas pašvaldību politikas veidošana
- Pašvaldību kopējo interešu aizstāvēšana
- Palīdzība pašvaldību problēmu risināšanā

Aktualitātes:

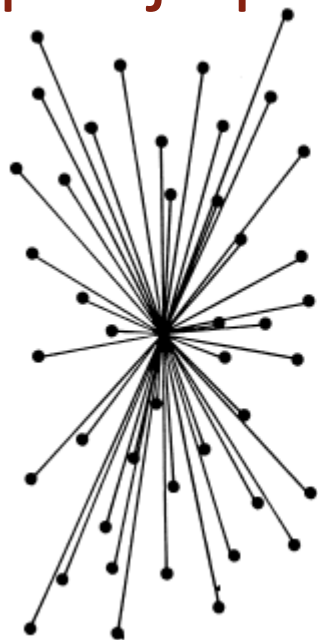
- Pašvaldību sadarbības formas mainās līdz ar sociālajiem, ekonomiskajiem un teritoriālajiem izaicinājumiem

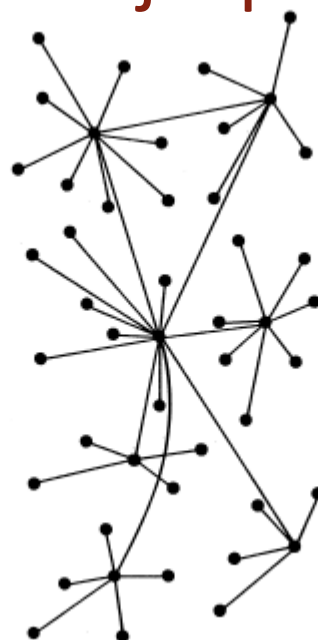
Pēctecība

- Sarunu sistēma
- Partnerība
- Tīklošanās
- Atsevišķo interešu respektēšana
- Datu par teritorijām un pašvaldību pieredzes apkopošana (BLIS)

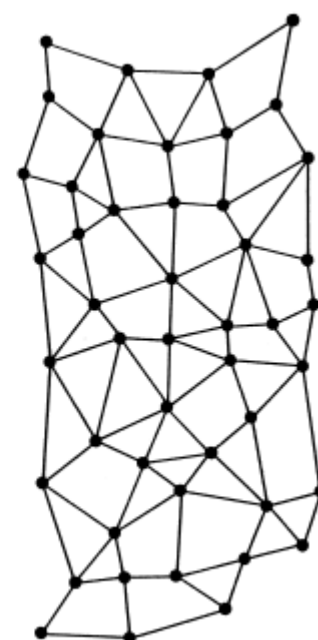
Optimāla nav vienpusīga pieeja, bet vairāku pieeju publiskajai pārvaldei sintēze

Centralizācija

Decentralizācija

Sadarbība

Mēs izvēlamies sarunas, lai rastu vienotu viedokli

- Ar Valsts prezidentu
- Ar Ministru prezidentu
- Ar Saeimas komisijām
- Ar nozaru ministriem
- Ar sociālajiem partneriem

Mēs nostiprinām

- Valdes lomu un organizējam analītiskas diskusijas valdē
- Domes lomu un organizējam diskusijas ar nozaru ministriem
- Padomnieku institūciju, lai aktīvi lobētu pašvaldību intereses

Eiropas Padomes (EP) vērtējums:

- Pašreizējā vietējo pašvaldību situācija kopumā vērtējama pozitīvi;
- Valsts iejaukšanās vietējās lietās ir stingri ierobežota un reglamentēta ar likumu, tādējādi izpildot Hartas prasības;
- Vietējām pašvaldībām ir liela autonomija un plašs kompetenču loks;
- Starp centrālo valdību un vietējām pašvaldībām ir godīgs, auglīgs un aktīvs dialogs un sarunu modelis;
- Satversmes tiesas judikatūrā ir iekļautas biežas atsauces uz Hartu, tādējādi nodrošinot tās piemērojamību;
- Sadarbība starp pašvaldībām kopumā ir laba.

No EP vērtējumiem par Latviju:

- finanšu izlīdzināšanas sistēmu varētu uzlabot, jo valsts ieguldījums izlīdzināšanas fondā ir pārāk zems.
- pastāv tendence “pārregulēt” pašvaldību autonomās funkcijas, kas faktiski samazina pašvaldību rīcības brīvību un autonomiju, īstenojot savas kompetences.

EP ieteikumi:

- nodrošināt, ka gaidāmās nodokļu reformas vietējām pašvaldībām garantē resursu apjomu, kas ir vismaz līdzvērtīgs tam, kāds tas ir šodien, ...
- palielināt valsts ieguldījumu finanšu izlīdzināšanas fondā ...
- precizēt kompetenču sistēmu, lai izvairītos no pārklāšanās un nodrošinātu, ka vietējām pašvaldībām ir pilnīga rīcības brīvība, lai pārvaldītu savas kompetences un līdztekus finansējums

Budžeta un finanšu jautājumi:

Reakcija uz nodokļu reformu:

- Pašvaldībām garantē 19,6% no pamatbudžeta ieņēmumiem uz 3 gadiem

Aizņēmumi bez pašvaldību līdzfinansējuma investīciju projektiem ārpus ES fondiem

Vienoššanās ar VID par nodokļu maksātāju datiem

Darba procesā:

- Finanšu izlīdzināšana
- Kadastrālo vērtību metodika

Tautsaimniecības attīstības jautājumi:

- Kopīgs darbs pie jaunā Īres likuma
  - Sadarbības tīkls par mājokļu politiku
- Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldības pilnveidošana
- Centieni pārtraukt «ārkārtas situāciju» autoceļu finansēšanā
- Sadarbība OIK kļūdu novēršanā

Reģionālās attīstības un sadarbības jautājumi:

Reakcija uz plānu veidot sadarbības teritorijas:
Pašvaldībām patstāvīgi jālemj par sadarbības
formām un sadarbības teritorijām. Arī ministrijas
ir aicinātas sadarboties

- Dialogs ar ministrijām
- Vienošanās par sadarbības formu
pilnveidošanas projektiem nākotnē

Jūras krasta pieejamības iedzīvotājiem aizstāvība
Mikroliegumu negatīvā ietekme apbūves teritorijās

Pašvaldību aizstāvība pret VARAM, VK un Konkurences padomes pārmērumiem:

- Pašvaldību tiesības efektīvi organizēt domes sēdes
- Pašvaldību tiesības noteikt komiteju sastāvu
- Pašvaldību tiesības sniegt nepastarpinātu informāciju iedzīvotājiem

Valsts iestādēm nav jājaucas likumīgu pašvaldības politisko lēmumu pieņemšanā

Veselības un sociālie jautājumi:

- Vienošanās par deinstitucionalizācijas procesa saskaņošanu
- Asistenta pakalpojumu pilnveidošana, vienošanos par vienotā izvērtēšanas rīka nepieciešamību
- Centieni pārlikt veselības aprūpes reformas izdevumus uz pašvaldībām
- Adopcijas un ārpusģimenes aprūpes pilnveidošana

Izglītības jautājumi:

Panāktais:

- Pedagogu atlaišanas pabalsti
- Sociālais spilvens pirmspensijas vecuma pedagogiem
- Skolu tīkla optimizācija tiks pamatota ar pašvaldību sociālekonomiskās situācijas vērtējumu

Risināmie jautājumi:

- Izglītības kvalitātes nodrošināšana visā valstī
- 6 gadīgo apmācība
- Skolēnu skaits klasē
- Izglītības iestāžu tīkls un sasniedzamība (ceļu tīkla sakārtošana)

Kādu nākotni sev veidosim?

Lai tauta izdzīvotu un augtu, tam jārada ekonomiskais pamats!

Produktivitāte kā prioritāte

Privātajā sektorā:

Kuru uzņēmumu atbalstīt pie vienāda apgrozījuma, **ar 10 darbiniekiem vai ar 50 darbiniekiem?**

Agrākā pieeja – ar 50 darbiniekiem, jaunā pieeja – **ar 10 darbiniekiem**

Publiskajā sektorā:

Vai turpināt arvien detalizētāku regulējumu un specializāciju, vienlaikus radot **jaunas darbavietas ierēdņiem?**

Agrākā pieeja – audzēt normatīvismu, jaunā pieeja – **atteikties no sīka regulējuma, no pārmērīgiem aizliegumiem un pārmērīgas kontroles**

Normatīvisms sadārdzina pašvaldību pakalpojumus:

- Piemērs:** Jaunā datu aizsardzības regula, to ieviešot tiek radīts milzīgs daudzums neproduktīvu darbavietu
- Piemērs:** Valsts kontrole prasa katru darbību pamatot ar pašvaldības politikas dokumentiem vai pašvaldības normatīvajiem aktiem
- Piemērs:** Publiskā iepirkuma procedūras noved pie morāli novecojušiem projektiem

Administratīvais slogs pašvaldībām

Piemērs: Konkurences padome meklē formālus iemeslus kavēt pašvaldības uzņēmējdarbību

Piemērs: Cīņa pret pašvaldību laikrakstiem un TV, kaitīgi ierobežojumu pašvaldību informatīvajiem izdevumiem, kavē iespējas skaidrot pašvaldības politiku

Piemērs: Mikroliegumu dēļ pašvaldības teritorijā trūkst vietas būvniecībai un uzņēmējdarbībai

Pārmērīga tiesību jaunrade

Likumu skaits un apjoms nepārtraukti pieaug:

- Ik 10 gados grozījumu rezultātā esošo likumu un MK noteikumu apjoms dubultojas;
- Sabiedrība ir pieradusi, ka katru problēmu risina nevis esošā regulējuma ietvaros, bet pieņemot jaunas normas
- Konsolidētās versijas: martā 636 daudzpusēji starptautiskie līgumi, 1579 Saeimas likumi, 4108 MK noteikumi, aptuveni 3000 pašvaldību saistošie noteikumi (tai skaitā Rīgā – 216).

Atbalstām ierēdņu skaita samazinājumu

Ministriņās arvien vairāk:

- Raksta politikas dokumentus, noteikumu un likumu projektus

Veidojas arvien jaunas dublējošas struktūras

- Viens otru novēro, kontrolē un soda, izvirza privātajam sektoram pat nepamatotas prasības

Normatīvos palielina formālas prasības pret darbiniekiem

Ja samazināsim ierēdņu skaitu – būs darbaspēks privātajam sektoram

Valsts prezidenta rīkojums Nr.7 (2012):

... ne vēlāk kā līdz 2013.gada 31.decembrim Tieslietu ministrijai, sadarbojoties ar Valsts prezidenta kanceleju, citām iesaistītajām institūcijām un organizācijām, **izstrādāt priekšlikumus tiesiskā regulējuma pārmērīgas jaunrades mazināšanai skaitā un apjomā**, kā arī radīt priekšnoteikumus pārāk detalizēta un sīkumaina tiesiskā regulējuma novēršanai.

Valsts prezidents **Andris Bērziņš**

Gan OECD valstīs, gan ES ir spēcīga pretestība labākam regulējumam

Eiropas Komisijas piedāvājumi:

- Administratīvā sloga mazināšana
- Viens pret vienu princips (jaunu normu, ja atceļ veco) un kontroles institūcijas izveide

Zinātnieku piedāvājumi:

- Aizliegt likumu pieņemšanu autopilotā
- Katram likumam veikt periodisku pēcpārbaudi, vai likums nav jau atceļams (rekomendē OECD)

Secinājums no starptautiskās prakses:

- Normatīvismu nevar samazināt, ja neizvirza priekšplānā produktivitāti un atbildību
- Normatīvismu nevar samazināt, kamēr Saeima un MK savu darbu vērtēs ar normu apjoma palielinājumu
- Normatīvismu nevar samazināt bez pašvaldību atbalsta un bez sekmīgas komunikācijas sabiedrībā

Piedāvājamā ceļa karte Latvijai:

- 1) Kopīga uzdevuma samazināt tiesību normu skaitu un apjomu iekļaušana valdības deklarācijā un LPS Latvijas Pašvaldību attīstības vadlīnijās
- 2) Pilotprojekti izmēģinot darbu regulējuma daļējas atcelšanas apstākļos
- 3) Komunikācijas kampaņa, skaidrojot pilotprojektu ieguvumus iedzīvotājiem
- 4) Saeimas un pašvaldību prioritātes maiņa – mazāk likumu, vairāk atbildības

Princips: īstenojot reformas -
izmēģināt, novērtēt un tikai tad
ieviest!

Aicinājums:

Sākot nākamo valsts simtgadi veidosim viedu Latviju :

- Viedi resursi
- Viedi cilvēki
- Vieda ekonomika
- Vieda valsts
- Vieda pašvaldība

Paldies par uzmanību!